

Asia: VN/13118/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto

Valtio korvaa toimeentulotukia pääsääntöisesti kansainvälistä suojelua saavista ja heidän perheenjäsenistään sekä tilapäistä suojelua saavista, joilla on kotikunta. Hallitus ehdottaa valtion korvausta toimeentulotuesta lyhennettäväksi kolmesta vuodesta yhteen vuoteen.

Uudenmaan ELY-keskus ei pidä toimeentulotuen korvattavuusajan lyhentämistä kolmesta yhteen vuoteen tarkoituksenmukaisena seuraavista syistä:

1) Henkilöt, joihin muutos kohdistuisi, kuuluvat kansainvälisen suojelun pii-riin eli he ovat ns. pakolaistaustaisia. Heillä on usein pakolaisuudesta johtuvia traumoja, sairauksia ja vammoja. Käytännössä heidän siirtymisensä työmarkkinoille on edellä mainituista syistä tutkitusti vaikeampaa ja vie siten myös enemmän aikaa kuin muilla maahanmuuttaneilla. Kyseiseen ryhmään kuuluvien työllistymisen haasteena on myös työmarkkinoiden huono vastaanottavuus: Euroopan perusoikeusviraston tekemän uusimman tutkimuksen (2023) mukaan Suomi sijoittui edelleen mukana olleista EU-maista kolmen kärkeen tutkimuksessa, jossa mitattiin syrjintää ja rasismia.

Korvausajan lyhentämisellä ei todennäköisesti ole tavoiteltua vaikutusta henkilöiden nopeampaan työllistymiseen vaan muutos heikentäisi erityisesti hyvinvointialueiden jo entisestään vaikeaa taloustilannetta ja heijastuisi sitä kautta negatiivisesti myös tähän ryhmään kuuluvien kotoutumiseen. Leikkausten sijaan hyvinvointialueita ja kuntia tulisi ennemminkin tukea ja tarjota resursseja kotoutumisen edistämiseen, mikä tukisi myös tähän ryhmään kuuluvien työllistymistä. Panostuksia tarvittaisiin myös yhteiskunnan vastaanottavuuden parantamiseen.

2) Korvauksajan lyhentäminen heikentäisi todennäköisesti kuntien ja hyvinvointialueiden halukkuutta vastaanottaa ja tarjota kuntapaikkoja kiintiöpakolaisille. Suomi on profiloitunut kansainvälisesti vastaanottamaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia kiintiöpakolaisia kuten yksinhuoltajaäitejä lapsineen sekä sairaita ja vammaisia. Ehdotettu muutos ei tue tätä linjausta. Lisäksi hallitus on jo vähentänyt kiintiöpakolaisena Suomeen saapuvien määrää, mistä on saatu säästöjä.

3) Korvauksajan lyhentäminen voisi heikentää kuntien ja hyvinvointialueiden halukkuutta myöntää kuntapaikkoja myös muille kansainvälisen suojelun piiriin kuuluville kuten oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille sekä tilapäistä suojelua saaville ukrainalaisille. Myös näihin ryhmiin kuuluvat henkilöt kärsivät usein pakolaisuuden aiheuttamista traumoista ja sairauksista, ja ukrainalaisten joukossa on ollut tavanomaista enemmän sodassa vammautuneita henkilöitä, joiden työmarkkinoille siirtyminen on haastavampaa.

4) Kotoutumisen tuen tarve on kaikkein suurin maahantulon alussa ja ensimmäisinä vuosina. Mikäli tukiaikaa lyhennetään, saattaa se vaikuttaa negatiivisesti toimeentulotuen myöntämiseen ja sitä kautta kotoutumisen tukemiseen. Korvauksajan lyhentäminen voikin aiheuttaa pidemmällä aikavälillä enemmän kustannuksia kuin suunnitteilla olevista leikkauksista saatavat hyödyt.

Muuta

Uudenmaan ELY-keskus kannattaa esityksessä mainittua työ- ja elinkeino-ministeriön erillisselvitystä kotoutumisen edistämiseen liittyvien kustannusten korvaamisen kokonaisuudesta ja ehdottaa korvauksiin tehtävän muutoksia vasta selvityksen valmistumisen ja siihen perustuvien vaikutusten arviointien jälkeen.

Mattila Minna
Uudenmaan ELY